

การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Communication for Buddhism Dissemination of Sangha's
Administration at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya
Province

สมาน งามสนิท¹

Sman Ngamsnit

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทัศนะของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อเปรียบเทียบการสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระเบียบวิธีวิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกับพระสังฆาธิการซึ่งสังกัดเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 61 รูป โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าเอฟ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1. การสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้ส่งสาร พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($X = 3.82$) ด้านสาร พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านสื่อ พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($X = 3.16$) ด้านผู้รับสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.66$) 2. การเปรียบเทียบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า พระสังฆาธิการมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นการเผยแผ่

Received: 2023-04-25 Revised: 2023-07-09 Accepted: 2023-07-10

¹คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Faculty of Social Sciences
Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: 1281sn@gmail.com

พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ (Keywords): การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; พระนครศรีอยุธยา

Abstract

Objectives of this research article were: 1.To study the communion for Buddhism dissemination of administrative monks at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, 2. To compare administrative monks' opinions on the communication for Buddhism dissemination of administrative monks at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, The research methodology was quantitative research using questionnaires to collect data from 61 samples who were administrative monks. Data were analyzed by statistics of frequency, mean, percentile and standard deviation. Hypotheses were tested by F- test and one way ANOVA. Findings were as follows: 1.Administrative monks' opinions on the administrative monks' Buddhism dissemination were at high level with the average of 3.62. Considering by each aspect; the senders and messages were at high level with the average of 3.82 Media were at middle level with the average of 3.16 and the receivers collectively were at high level with the average of 3.66. 2. Comparing the administrative monks' opinions on the Buddhism dissemination of administrative monks at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, it was found that the administrative monks with different age, educational level had significantly different opinions on the Buddhism dissemination of administrative monks at Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province at 0.05, denying the set hypotheses. Administrative monks with different work experience had significantly different opinions on the Buddhism dissemination at 0.05 accepted the set hypotheses.

Keywords: Buddhism Propagation; Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

บทนำ (Introduction)

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นครั้งแรกในชมพูทวีป เมื่อ 2500 ปีมาแล้ว ท่ามกลางเจ้าลัทธิที่สำคัญและนักปราชญ์ ทั้งหลายพยายามเผยแผ่ลัทธิของตนด้วยวิธีการต่างๆ หลังจากที่เจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในวันเพ็ญเดือนวิสาขบูชาคือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 และหลังจากนั้นอีก 2 เดือน พระองค์ก็ได้เริ่มทำการประกาศพระพุทธศาสนา โดยทรงแสดงปฐมเทศนา แก่ปัญจวัคคีย์ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสีในวันเพ็ญเดือน อาสาฬหมาส คือวันขึ้น

15 คำ เดือน 8 เมื่อมีพระอัญญาโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมแล้ว ได้ทูลขออุปสมบทจากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าได้ประทานเอหิภิกขุอุปสัมปทา ทำให้เกิด พระรัตนตรัยขึ้นครบ สมบูรณ์ในวันนั้นซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของพระพุทธศาสนา จากนั้นอีกไม่นานก็ได้อรหันต์สาวกเพิ่มขึ้นอีก 55 องค์คือมีพระยสกุบุตรพร้อมกับเพื่อนๆ พระพุทธเจ้าพร้อมกับพระอรหันต์สาวกทั้ง 60 องค์ก็ได้จำพรรษา ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวันเป็นพรรษาแรก ครั้นภายหลังจากออกพรรษา พระพุทธองค์ได้ทรงส่งพระอรหันต์สาวก 60 องค์ออกประกาศพระศาสนาตามทิศานุทิศต่างๆ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์สาวกจึงเกิดขึ้น ณ บัดนั้น ตามพระพุทธดำรัสที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลาย จงเที่ยวจาริกเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมากเพื่อ อุณฺเฑระหํ แก่ ชาวโลก “ เพื่อประโยชน์ แก้อกุลและความสุขแก่ทวยเทพและมนุษย์ อย่าไปโดยทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมอันมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุดจงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ให้บริบูรณ์ครบถ้วน สัตว์ทั้งหลายมีลูในตามนัย มีอยู่ย่อมเสื่อมไปเพราะไม่ได้ฟังธรรม จักมีผู้รู้ธรรม ภิกษุทั้งหลาย แม้เราก็จักไปยังตำบลอุรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม นอกจากนโยบายทั้ง 3 ประการนี้แล้ว พระองค์ยังได้ทรงให้คำแนะนำไว้อีก 2 ประการ ประการแรก คือ อย่าไปโดยทางเดียวกัน 2 รูป เพราะในการออกเผยแผ่พระพุทธศาสนาในครั้งนั้นมีกันเพียง 60 รูป อีกประการหนึ่ง คือ จงแสดงธรรมอันมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความงามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ให้บริบูรณ์ครบถ้วน จากนโยบายและคำแนะนำนี้จึงทำให้พระสงฆ์สาวกได้นำนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปปฏิบัติประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วและงดงามยิ่ง ทำให้มีผู้เลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในชมพูทวีป เมื่อครั้งที่พระสงฆ์สาวกออกทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใหม่นั้น หากมีกุลบุตรเลื่อมใสใคร่จะบวชก็จะพาไปบวชในสำนักของพระพุทธเจ้า ต่อมาเมื่อมีกุลบุตรใคร่ที่จะบวชมากขึ้นและอยู่ไกลจากสำนักพระพุทธเจ้ามากขึ้น พระองค์จึงทรงอนุญาตให้พระสงฆ์สาวกบวชกุลบุตรได้เองด้วยวิธี “ญัตติจตุตถกรรมวาจา” ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้บวชกันมาจนถึงทุกวันนี้ หากผู้ที่มีความเลื่อมใสศรัทธาแต่ไม่ใคร่จะบวชก็ให้แสดงเป็นพุทธมามกะ คือการเข้าถึงซึ่งพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เป็นสรณะ ด้วยนโยบายดังกล่าวนี้จึงทำให้พุทธศาสนาเกิดพุทธบริษัท 4 ขึ้น คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา และพุทธบริษัททั้ง 4 นี้มีหน้าที่หลักก็คือการนำนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปปฏิบัติด้วยความสำเร็จอย่างงดงามในการนำนโยบายการเผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปปฏิบัติของพุทธบริษัท 4 ในขณะนั้น จึงทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ไปทั่วทิศานุทิศรวมทั้งประเทศไทยด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่าพระพุทธศาสนาทั้งนิกายเถรวาทและมหายานได้เข้ามาสู่ดินแดนที่เรียกว่าประเทศไทยหลายครั้ง

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแพร่หลายออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการศึกษาและพัฒนาตนเองไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

การเผยแผ่ศาสนาธรรม หมายถึง การดำเนินการประกาศพระพุทธศาสนาให้แก่ศาสนทายาทและประชาชนทั่วไปได้รับทราบในทุกๆวิถีการที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยโดยมุ่งเน้นให้

ประชาชนทั่วไปได้รับทราบ ให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในทุกๆ ในหลักธรรมคำสั่งสอนไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน การเผยแผ่พระพุทธคำสั่งสอน ถือว่าเป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์เพื่อปลูกฝัง อบรมให้พุทธศาสนิกชนเป็นคนดีมีศีลธรรมและประพฤติปฏิบัติชอบนั้น อบรมสั่งสอนให้เกิดสัทธา เลื่อมใสในพระพุทธศาสนา การพัฒนาศักยภาพของคณะสงฆ์เพื่อให้องค์กรคณะสงฆ์เข้มแข็งมี ประสิทธิภาพในการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น โดยยึดหลักวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ

- 1) ทฤษฎีธรรมมิกกัตถประโยชน์ คือ ประโยชน์ในชาตินี้
- 2) สัมปรายิกกัตถประโยชน์ คือประโยชน์ในชาติหน้า
- 3) ปรมัตถประโยชน์ คือประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน

ในส่วนงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับ พ.ศ.2484 ที่ กำหนดหน้าที่ของเจ้าคณะพระสังฆาธิการและพระสงฆ์เกี่ยวกับการเผยแผ่ไว้คือ

- 1) อบรมภิกษุสามเณรให้มีสมณสัญญาและอบรมในเรื่องจรรยา มารยาท
- 2) อบรมการทำวัตรสวดมนต์ให้เป็นไประเบียบเรียบร้อย
- 3) หาอุบายวิธีให้ได้ยินได้ฟังโอวาท คำสั่งสอน หรือคำแนะนำที่เป็นประโยชน์
- 4) แนะนำคำสั่งสอนอบรมประชาชนให้เข้าใจศาสนพิธีและการปฏิบัติ
- 5) เทศนาสั่งสอนประชาชนให้ตั้งอยู่ในศีลธรรมและให้ได้ยินได้ฟังเรื่องที่เกี่ยวกับ

พระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง

- 6) หาวิธีสกัดกั้นสัทธรรมปฏิรูปมิให้เกิดขึ้นหรือบำบัดที่เกิดขึ้นให้หมดไปโดยชอบ
- 7) ขวนขวายเพื่อให้ศิษย์วัดมีความรู้ในเรื่องพระศาสนาและอบรมในทางศีลธรรม
- 8) ขวนขวายจัดตั้งห้องสมุด เพื่อประโยชน์ในการศึกษาพระธรรมบาลีหรือเพื่อประโยชน์

แก่ประชาชน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงทำให้เห็นได้ว่า พระสังฆาธิการมีบทบาทด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาโดยตรงอยู่แล้ว และผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่า พระสังฆาธิการแต่ละเขตการปกครอง คณะสงฆ์มีบทบาทด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่แตกต่างกันไป ทั้งรูปแบบ โครงสร้าง และ วิธีการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยบทบาทด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในเขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ซึ่งผู้วิจัยเองมีความใกล้ชิดและรับผิดชอบงานด้านการปกครองของพระสังฆา ธิการในเขตพื้นที่ดังกล่าวด้วย เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงบทบาทในด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำผลการวิจัย ไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในทัศนะของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. เพื่อเปรียบเทียบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย(Research Methods)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส เลขานุการ พระภิกษุ ในจำนวน 61 วัด ใน 11 ตำบล รวมจำนวนพระสังฆาธิการที่เป็นเจ้าอาวาสทั้งสิ้น 61 รูป

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 1. ด้านผู้ส่งสาร 2. ด้านสาร 3. ด้านสื่อ 4. ด้านผู้รับสาร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คะแนน การแปลความหมาย

5 หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) จำนวน 4 ข้อ

3) นำแบบสอบถามที่สร้างแล้วไปหาคุณภาพต่อไป

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ พระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แล้วกำหนดเป็นกรอบ ปัจจัยให้ครอบคลุม เนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ทำการวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามกรอบปัจจัยที่กำหนดไว้

3) หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ตรวจสอบความเที่ยงตรง หาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไปทุกข้อ

4) หาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุง แก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ แล้ว ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนน เพื่อหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (- Coefficient) ของความเชื่อมั่นตามวิธีการ ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.971

5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับใช้จริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อขออนุญาตผู้นำชุมชนในการ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างและรับกลับคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย ทาง สังคมศาสตร์ ดังนี้

1) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการหา ค่าความถี่ (frequency) และ ค่าร้อยละ (percentage)

2) การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดยการหา ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3) การเปรียบเทียบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์โดย การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทาง เดียว (One way analysis of variance) และในกรณีที่ค่าเอฟพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จึงทำ การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Scheffe')

4) ข้อมูลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ได้จากแบบสอบถามวิเคราะห์โดยการเขียน ความเรียง และจัดกลุ่ม

5) เถกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2541)

ช่วงค่าเฉลี่ย การแปลความหมาย

- 4.50 – 5.00 มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับมากที่สุด
 3.50 – 4.49 มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับมาก
 2.50 – 3.49 มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับปานกลาง
 1.50 – 2.49 มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับน้อย
 1.00 – 1.49 มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอพนอำเภองวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ด้านเพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 47.5) รองลงมาคืออายุ 41 – 50 ปี และ 51 – 60 (ร้อยละ 24.6) อายุ 31 – 40 ปี (ร้อยละ 3.3) ด้านระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 90.2) รองลงมาคือระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 6.6) ปริญญาโท (ร้อยละ 3.3) ด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่มีประสบการณ์ทำงาน 6-9 ปี (ร้อยละ 41.0) รองลงมาคือมีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป (ร้อยละ 32.8) มีประสบการณ์ทำงาน 1-5 (ร้อยละ 14.8) ประสบการณ์ทำงาน 1-5 (ร้อยละ 11.5)

2. ผลการวิเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

1) ด้านผู้ส่งสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อคำถามที่ 10 “แสดงธรรมไม่เสียตีสื่ออื่น ” ($\bar{x} = 4.18$) อันดับสอง ข้อคำถามที่ 2 “มีความน่าเชื่อถือ ” ($\bar{x} = 4.00$) อันดับสาม ข้อคำถามที่ 9 “แสดงธรรมไม่เห็นแก่ลาภสักการะ ” ($\bar{x} = 3.93$)

2) ด้านสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อคำถามที่ 11 “เลือกหัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟัง ” ($\bar{x} = 4.00$) อันดับสอง ข้อคำถามที่ 12 “เลือกหัวข้อธรรมที่ฟังแล้วจริงใจ ” ($\bar{x} = 3.80$) และอันดับสาม ข้อคำถามที่ 13 “3.80 ” ($\bar{x} = 3.79$)

3) ด้านสื่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อคำถามที่ 17 “มีการใช้สื่อบุคคลประกอบการเทศน์ ” ($\bar{x} = 3.21$) อันดับสอง ข้อคำถามที่ 15 “มีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์

ประกอบการเทศน์ ” ($\bar{x} = 3.20$) และอันดับสาม ข้อคำถามที่ 16 “มีการเลือกใช้สื่อสมัยใหม่ประกอบการเทศน์ ” ($\bar{x} = 3.08$)

4) ด้านผู้รับสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ อันดับหนึ่ง ข้อคำถามที่ 19 “มีการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้ฟัง ” ($\bar{x} = 3.80$) อันดับสอง ข้อคำถามที่ 18 “ศึกษาผู้ฟังก่อนรับนิมนต์เทศน์ ” ($\bar{x} = 3.72$) และอันดับสาม ข้อคำถามที่ 21 “ใช้สื่อที่ผู้ฟังคุ้นเคย ” ($\bar{x} = 3.59$)

2. เปรียบเทียบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พระสังฆาธิการที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร และด้านผู้รับสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านสื่อ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2 พระสังฆาธิการที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 พระสังฆาธิการที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้ส่งสาร และด้านสาร แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านสื่อ และด้านผู้รับสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยพบประเด็นของผลการวิจัยที่สามารถนำมาเสนอเพื่อทำการอภิปรายและประกอบแนวคิทธิพฤษฏีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จากการศึกษาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และในแต่ละด้าน พบปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นประเด็นจากข้อคำถามในแบบสอบถาม ที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นของแต่ละด้าน มีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้ จะเห็นได้จากการศึกษาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆา

การอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในแต่ละด้านได้มีรูปแบบและวิธีการในการเผยแผ่ได้อย่างมีความเหมาะสมกับกาลเวลาและสถานที่นั้นๆได้เป็นอย่างดีและยังได้สร้างบรรยากาศในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างน่าเลื่อมใสศรัทธาทำให้เกิดความน่าเชื่อถือสามารถเป็นผู้ที่ส่งสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้าถึงระดับของจิตใจของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีและพระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเองยังเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีหรือมีพฤติกรรมที่ดีต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งยังเป็นผู้ที่มีความรู้และรอบรู้ในเนื้อหาสาระที่สอนและเผยแผ่ได้เป็นอย่างดีมีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมกับบทบาทแล้วยังมีภูมิความรู้ที่น่าเชื่อถือสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่เทศน์ได้อย่างแจ่มแจ้งสามารถแสดงธรรมที่มีเนื้อหายากให้เข้าใจได้ง่ายและเผยแผ่แสดงธรรมไม่เห็นแก่ลาภสักการะและเป็นผู้ที่แสดงธรรมไม่เสียดสีผู้อื่น และในด้านของสารที่ใช้ในการเผยแผ่ก็ยังเป็นผู้ที่รู้จักการเลือกหัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟังเป็นผู้ที่สามารถเลือกหัวข้อธรรมที่ฟังแล้วจริงใจได้เป็นอย่างดีและยังเป็นผู้ที่สอนโดยมีการยกตัวอย่างอุปมาอุปมัยประกอบสามารถทำให้ผู้ฟังผู้เรียนสามารถจินตนาการเห็นและเข้าใจได้เป็นอย่างดี และยังเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่จะเลือกหัวข้อธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดีและเหมาะสม ส่วนในด้านของการใช้สื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็ยังมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการเทศน์ที่หลากหลายมีการเลือกใช้สื่อสมัยใหม่ประกอบการเทศน์แล้วยังมีการใช้สื่อบุคคลประกอบการเทศน์ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจเข้าใจได้ถึงระดับของความคิดของประชาชนในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี ในด้านของผู้รับสารเองพระสังฆาธิการ อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็ยังเป็นผู้ที่คอยศึกษาผู้ฟังก่อนรับนิมนต์เทศน์อยู่เสมอและยังมีการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้ฟังสามารถใช้สื่อที่เหมาะสมกับผู้ฟังและเป็นผู้ที่รู้จักการเผยแผ่โดยการใช้สื่อที่ผู้ฟังคุ้นเคยอยู่เสมอๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า จากการศึกษาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาพบว่า ความคิดเห็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาสมทรง สิรินธโร ที่ได้กล่าวถึง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ว่า ทั้งวัดและพระสงฆ์ได้ทำ งานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นพิเศษ ดังจะเห็นได้จากมีหน่วยพระธรรมทูต ธรรมจาริก ธรรมพัฒนาและหน่วยพัฒนาทางจิต ทั้งมีหน่วยอบรม อ.ป.ต. (หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล) ทั้งนี้ การเผยแผ่จะได้ผลก็ต่อเมื่อ 1. พระสงฆ์จะต้องศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจในพระธรรมวินัย และปฏิบัติตามอย่างจริงจัง สอนอย่างไร ปฏิบัติได้ออย่างนั้น 2. ไม่สอนให้คลาดเคลื่อนจากความจริง เพื่อผลประโยชน์ของตนกิจ 3. ไม่ติดยึดในแง่ใดแง่หนึ่งของหลักธรรม 4. ไม่เห็นแก่ความง่าย ดีความพระธรรมวินัยตามชอบใจหรือตามความต้องการของประชาชน 5. ไม่สนองความต้องการของผู้มีอำนาจ 6. ประสานความเข้าใจ ความเชื่อหรือลัทธิศาสนาอื่นๆ พุทธศาสนิกชนทุกคนมีหน้าที่ เผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป เพื่อประโยชน์สุขของชาวโลก ความวัฒนาสถาพรของพระพุทธศาสนาและความมั่นคงของชาติไทย ผู้ที่จะทำหน้าที่ เผยแพร่ศาสนาได้ดีต้องเป็นผู้รู้ศาสนาและปฏิบัติตนตามหลักธรรมในศาสนาได้โดยสมบูรณ์เป็นนิจ การเผยแผ่ศาสนามีคำ ที่ใช้อยู่ 2 คำ คือ คำว่า “เผยแผ่” และ

“เผยแผ่” “คำว่า เผยแพร่ เป็นลักษณะของมิชชันนารี คือ มุ่งมั่นจะให้ผู้อื่นยอมรับในศาสนาของตน ซึ่งเป็นลักษณะแห่งการจงใจให้อีกฝ่ายหนึ่งหันมานับถือคำสอนนั้นๆ ส่วนคำว่า เผยแผ่ หมายถึงการประกาศให้ทราบ หากทราบแล้วสนใจจะเป็นพุทธศาสนิกชนก็ไม่ใช่ที่รังเกียจ การเผยแผ่เป็นศัพท์ที่มีลักษณะอะลุ่มอล่วยและแสดงถึงการมีใจกว้าง ไม่ผูกมัดผู้อื่นด้วยความคิดของตนเองหรือศาสนาของตนและยังสอดคล้องกับ กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ที่ได้เขียนไว้ใน คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา ว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ การทำให้พระพุทธศาสนาขยายกว้างออกไปให้แพร่หลาย ได้แก่ การดำเนินการเพื่อให้หลักคำสอนในพระพุทธศาสนาเผยแพร่ออกไป ทำให้มีผู้เคารพเลื่อมใสศรัทธาในพระรัตนตรัย น้อมนำเอาหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดแก่ผู้ปฏิบัติเหล่านั้น เพราะพระพุทธศาสนาบังเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกหัวใจสำคัญของการเผยแผ่คำสอนของพระพุทธศาสนา ก็เพื่อประโยชน์สุขแก่ชาวโลกโดยให้เกิดประโยชน์สุข ตามที่พระพุทธองค์ทรงประสงค์ 3 ประการ คือ ทิฐธัมมิกัตถะประโยชน์(ประโยชน์ในชาตินี้) สัมปรายิกัตถะประโยชน์ (ประโยชน์ชาติหน้า) และปรมาตถะประโยชน์ (ประโยชน์อย่างยิ่ง คือ พระนิพพาน) พระภิกษุผู้เป็นเจ้าอาวาสและเจ้าคณะทุกชั้นมีหน้าที่จะต้องรับผิดชอบ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ตามบทบัญญัติมาตรา 37(3) แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535

1) ด้านผู้ส่งสาร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในด้านของผู้ส่งสารนั้นพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ที่สร้างความน่าเลื่อมใสความน่าเชื่อถือต่อการเผยแผ่ทำตัววางตัวให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดีหรือมีพฤติกรรมที่ดีและเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างหลากหลายเป็นผู้ที่มีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมกับบทบาทและเป็นผู้ที่มีภูมิความรู้ที่น่าเชื่อถือสามารถถ่ายทอดเนื้อหาที่เทศน์ได้อย่างแจ่มแจ้งเข้าใจเข้าถึงได้เป็นอย่างดีสามารถแสดงธรรมที่มีเนื้อหายากให้เข้าใจได้ง่ายและเป็นผู้ที่แสดงธรรมไม่เห็นแก่ลาภสักการะและแสดงธรรมไม่เสียดสีผู้อื่นให้ได้รับความเดือนร้อน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ด้านการส่งสาร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ธนยพร พงษ์โสภณ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลุกจิตสำนึกประชาชน เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางสื่อสารมวลชนของพระสงฆ์ และการนำข่าวสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ การเลือกใช้วิธีการสื่อสารของพระสงฆ์ในการชี้แนะและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของพระสงฆ์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของพระสงฆ์ซึ่ง ได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาทางโลกและการศึกษาทางธรรม กับการชี้แนะและปลุกจิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆา

การระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาสซึ่งจำพรรษาอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 280 รูป ศึกษาประชากรทั้งหมด พบว่า ประชากรพระสงฆ์ติดตาม ข่าวสารต่างๆ จากหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด ประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ อ่าน หนังสือพิมพ์ทุกวัน และเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมทางหนังสือพิมพ์มากที่สุด ในกรณีข่าวสารจากแหล่งสื่อสารมวลชนไม่ สอดคล้องกัน พระสงฆ์ส่วนใหญ่จะตกลงใจเชื่อข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด และประชากร พระสงฆ์ส่วนใหญ่นำข่าวสารที่ได้จากการอ่าน รับฟังหรือรับชม จากสื่อมวลชนต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ ในการขึ้นอาบธรรมสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชน

2) ด้านสาร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระ สังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านสาร ถือได้ว่าพระสังฆาธิการอำเภอวัง น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ที่รู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี และสามารถเข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายและเป็นผู้ที่รู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่ฟังแล้วจริงใจ ก่อให้เกิดแนวความคิดที่สร้างสรรค์และหลากหลายในระดับของประชาชนได้เป็นอย่างดีและยังเป็นผู้ที่รู้จักวิธีการสอนโดยมีการยกตัวอย่างอุปมาอุปมัยประกอบ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการควบคุมใน การรู้จักใช้สารในการพูด และยังเป็นผู้ที่ใช้สารในการส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงามใน การสื่อและการส่งสารต่างๆ ทั้งยังเป็นผู้ที่เข้าใจทั้งในด้านการใช้สารประยุกต์ใช้ให้เข้ากับงานใน ด้านการศาสนศึกษา ในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ในด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ในด้านการ สาธารณูปการ และในด้านการสาธารณสงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี เพื่อที่จะให้ผู้ฟังผู้เรียนผู้รับได้คล้อย เห็นจริงตามได้อย่างเข้าใจและมีความสุขในเนื้อหาของการสอนนั้นๆ และยังเป็นผู้ที่สามารถรู้จักการ เลือกหัวข้อธรรมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริงตามที่ได้นำมาสอนมา แล้วแต่ต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ด้านสาร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้อง พระครูสังฆรักษ์พิศวีร์ ธีรพล โณ (2551) ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความ เรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้าน การสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ เมื่อเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการจังหวัดนนทบุรีที่มีจำนวนพรรษา ระดับการศึกษาสาย สามัญ การศึกษาทางเปรียญธรรม ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ และการสังกัดวัดแต่ละขนาด แตกต่างกันมีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดนนทบุรีไม่แตกต่างกัน

3) ด้านสื่อ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระ สังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านสื่อ ถือได้ว่าพระสังฆาธิการอำเภอวัง

น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการรู้จักการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการเทศน์ได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องกับสภาพการและเวลาในการเผยแผ่และบรรยายในที่นั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อการเข้าใจและเข้าถึงของประชาชนได้เป็นอย่างดีและยังเป็นผู้ที่รู้จักการเลือกใช้สื่อสมัยใหม่ประกอบการเทศน์อยู่เสมอเพื่อให้ก้าวทันกับเหตุการณ์และสภาพปัจจุบันที่เป็นจริงที่สุดและยังเป็นผู้ที่มีการใช้สื่อบุคคลประกอบการเทศน์ได้อย่างน่าฟังและเหมาะสมและสมควรต่อการเทศน์ได้เป็นอย่างดี และยังเป็นผู้ที่รู้จักการใช้เนื้อหาในหลักของพุทธธรรมที่มาประยุกต์ใช้ในการบรรยายให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันอยู่ตลอด และยังเป็นผู้ที่มีจุดเด่นในด้านการใช้สื่อสมัยใหม่ผสมผสานให้มีเนื้อเรื่องการบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอนให้เข้ากับเรื่องราวที่สามารถนำมาเป็นอุทาหรณ์หรือเรื่องราวที่ก่อให้เกิดความคิดที่เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และในแต่ละประเด็นก็จะมีความรู้ใหม่ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอโดยใช้ภาษาร่วมสมัยฟังเข้าใจง่าย เป็นผู้ที่สามารถอธิบายเนื้อหาตามหลักของพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน ทำให้ประชาชนสามารถเข้าใจและติดตามได้เป็นที่ย่อยต่อการประพฤติปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ด้านสื่อ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องพระวุฒิกรณ์ วุฒิกรณ์โณ [พรมพิมพ์] (2543) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พระพุทธธรรมของพระราชาวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) ที่พบว่าเนื้อหาพุทธธรรมของพระราชาวรมณีมีจุดเด่นคือมีเนื้อเรื่องการบรรยายธรรมเป็นลำดับขั้น เป็นขั้นตอน แต่ละประเด็นจะมีความรู้ใหม่ๆ ให้ขบคิดอยู่เสมอโดยใช้ภาษาร่วมสมัยฟังเข้าใจง่าย อธิบายพุทธธรรมได้ลุ่มลึก ชัดเจน

4) ด้านผู้รับสาร การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านผู้รับสาร ถือได้ว่าพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นผู้ที่รู้จักการใช้หลักของการวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาผู้ฟังก่อนรับนิมนต์เทศน์เพื่อให้รู้ถึงเรื่องราวและข้อมูลข่าวสารเนื้อหาสาระในการที่จะนำไปเทศน์เพื่อให้เข้ากับงานต่างๆที่จะไปในที่นั้นๆได้เป็นอย่างดีและยังเป็นผู้ที่รู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้ฟังได้เป็นอย่างดีรู้จักการในสำนวนโวหารให้เหมาะสมแก่ผู้ฟังในแต่ละเพศและวัยนั้นๆ ได้อย่างเหมาะสมและเป็นผู้ที่รู้จักการใช้สื่อที่เหมาะสมกับผู้ฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมแก่อายุแก่วัยและแก่ผู้ฟังในคราวนั้นๆ และยังเป็นผู้ที่สามารถรู้จักการใช้สื่อที่ผู้ฟังคุ้นเคยสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจและติดตามเห็นภาพเข้าถึงเข้าใจต่อการเทศน์การบรรยายการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นผู้ที่เรียนรู้และศึกษาได้เป็นอย่างดีถึงวิธีการและรูปแบบแนวทางในการสอนแบบพุทธวิธีในการสอนแบบอย่างพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าในการสอนและการบรรยายในแต่ละครั้งแต่ละที่เป็นผู้ทราและเข้าใจดีเสมอว่าพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะแสดงที่ใดและแก่ใครย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกันคือมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง และวิธีการสอนย่อมแตกต่างกันไปตามอุปนิสัย ความถนัดและความสนใจของผู้ฟัง สุดแต่เรื่องใดวิธีใดจะช่วยให้เขาเข้าใจธรรมได้ดี และเป็นผู้ที่เข้าถึงเข้าใจถึงสภาพจิตใจของผู้รับสารได้เป็นอย่างดีถึง

สภาวะการรับรู้และเข้าถึงการบรรยายและการเผยแพร่ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ด้านผู้รับสาร การเผยแพร่ พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) ที่ได้กล่าวไว้ในหนังสือ พุทธวิธีในการสอน ว่าพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะแสดงที่ใดและแก่ใครย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกันคือมุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ให้มีทัศนคติและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างถูกต้อง ในทางที่เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและบุคคลอื่น แต่เนื้อเรื่องและวิธีการสอนย่อมแตกต่างกันไปตามอุปนิสัย ความถนัดและความสนใจของผู้ฟัง สุดแต่เรื่องใดวิธีใด จะช่วยให้เขาเข้าใจธรรมได้ดี พุทธวิธีในการสอนเป็นความยิ่งใหญ่และพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าในการถ่ายทอด พระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย สืบหาการสอนเทคนิคการสอน กลวิธีและกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จนได้รับการขนานพระนามว่าเป็นพระบรมครู

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

ผลการวิจัยเรื่อง “การเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะผู้กำหนดนโยบายควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1) พระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีนโยบายการวางแผนในการเผยแพร่ และสร้างความน่าเชื่อถือในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอยู่เสมอ และควรสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความเคารพศรัทธาต่อพระภิกษุและพระพุทธศาสนาอยู่ตลอด ควรมีพฤติกรรมที่ดี รู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟัง และควรเรียนรู้ในการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการเทศน์อยู่ตลอดในทันกับเหตุการณ์และสถานการณ์ปัจจุบัน และควรรู้จักที่จะเรียนรู้และศึกษาผู้ฟังก่อนรับนิมนต์เทศน์ในทุกๆ ครั้ง

2) พระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรที่เรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติมให้มีความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอนและเทศน์อยู่ตลอดและควรสร้างส่งเสริมเรียนรู้ภัยวิทยฐานะตัวเองให้มีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมกับบทบาทและควรที่จะสร้างส่งเสริมผลักดันให้ตนเองมีภูมิความรู้ที่น่าเชื่อถือ และรู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่ฟังแล้วจริงใจอยู่ตลอด และควรมีการเรียนรู้ที่จะเลือกใช้สื่อสมัยใหม่ประกอบการเทศน์อยู่ตลอดและควรที่จะรู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟังอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะผู้นำนโยบายไปปฏิบัติควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1) พระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องสร้างความน่าเชื่อถือในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาอยู่เสมอ และต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนในพื้นที่ให้เกิดความเคารพศรัทธาต่อพระภิกษุและพระพุทธศาสนาอยู่ตลอด และพระสังฆาธิการเองต้องมีความประพฤติดีหรือมีพฤติกรรมที่ดีอยู่ตลอด และต้องรู้จักการเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟัง

ต้องเรียนรู้ในการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ประกอบการเทศน์อยู่ตลอดในทันกับเหตุการณ์และสถานการณ์ปัจจุบัน และต้องรู้จักที่จะเรียนรู้และศึกษาผู้ฟังก่อนรับนิมนต์เทศน์ในทุกๆ ครั้งไป

2) พระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ต้องเรียนรู้และศึกษาเพิ่มเติมให้ความรอบรู้ในเนื้อหาที่สอนและเทศน์อยู่ตลอด และต้องสร้างส่งเสริมการเรียนรู้ในการที่จะยกวิทยฐานะตัวเองให้มีวุฒิการศึกษาที่เหมาะสมกับบทบาทและต้องสร้างส่งเสริมผลักดันให้ตนเองเป็นผู้ที่มีภูมิความรู้ที่น่าเชื่อถือ ต้องทำตนเองเป็นผู้ที่รู้จักการที่จะเลือกใช้หัวข้อธรรมที่ฟังแล้วจรรโลงใจอยู่ตลอด ต้องมีการที่จะเรียนรู้ในการที่จะเลือกใช้สื่อสมัยใหม่ต่างๆ ประกอบการเทศน์อยู่ตลอดและยังต้องรู้จักการที่จะเลือกใช้หัวข้อธรรมที่เหมาะสมกับวัยผู้ฟังอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะดังต่อไปนี้

1) ควรศึกษาการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันในแต่ละด้านว่าเกิดผลดีอย่างไรกับการดำเนินชีวิต

2) ควรศึกษาสาเหตุของการขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตว่ามีผลเสียในด้านไหนบ้าง

3) ควรศึกษาผลกระทบและผลเสียต่อพระพุทธศาสนาที่ขาดการเผยแผ่ที่ถูกต้องของพระภิกษุในด้านต่างๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *คู่มือพระสังฆาธิการ ว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการพระศาสนา*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ชูศรี วงศ์รัตน์. (2541). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิต.

ธัญพร พงษ์โสภณ. (2539). *บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้นำและปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษากรณี : พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาสจังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, (สื่อสารมวลชน), คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระครูสังฆรักษ์พิศวีร์ ธีรปัญญา. (2551). *บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษากรณี : พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2547). *พุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.